

Maandag 10 december 1917 – enige editie

Doorvoer langs onze binnenwateren.

De kwestie van de doorvoer door de Nederlandse wateren uit Duitsland naar België en in omgekeerde richting, aan dewelke wij op 3 dezer reeds een algemene beschouwing gewijd hebben, is ook uit zuiver rechtskundig oogpunt van groot belang; ze plaatste de Nederlandse regering voor niet geringe moeilijkheden, ook van volkenrechtelijke aard, en het komt ons voor, dat minister Loudon's gedragslijn te haren opzichte niet alleen juist en beginselvast is geweest, maar tevens steeds van flinkheid en waardigheid getuigd heeft, – zo waar er telkens op wordt gewezen, dat de neutraliteitsverdragen der tweede vredesconferentie voor alles de soevereiniteit van de onzijdige staten hebben willen doen eerbiedigen.

De moeilijkheden zijn, gelijk bekend is, veroorzaakt hierdoor, dat krachtens artikel 2 van de Rijnvaartakte van 1868 Duitse schepen langs de Rijn en de verdere Nederlandse wateren vrij naar België en terug mogen varen; de vrije vaart, die het hier geldt, is beperkt tot de handelsvaart, zodat de vaart die dit karakter mist, door ons niet gedoogd behoeft te worden. Deze rechtstoestand klopt voor oorlogstijd met de bepalingen van de artikelen 2 en 7 van het vijfde verdrag der tweede vredesconferentie van 1907, het Landonzijdigheidsverdrag, waarbij enerzijds het vervoer van munitiekonvoeien of konvoeien krijgsvorraden, dus het niet vrije militaire vervoer der Rijnvaartakte, als onrechtmatig wordt bestempeld, anderzijds verklaard wordt, dat de onzijdige mogendheid niet gehouden is, de uit- of doorvoer, voor rekening van een der oorlogvoerenden, te beletten van wapens, munitie, en in het algemeen, van al wat voor een leger of een vloot dienstig kan zijn,

welk voorschrift blijkens de toelichting op de handel in die artikelen staat.

De moeilijkheid voor de Nederlandse regering schuilt nu hierin, dat ze telkens moet uitmaken, of ladingen vrij door ons land mogen heen varen krachtens de Rijnvaartakte, dan wel, of de doorvaart behoort te worden belet op grond van artikel 2 van het Landonzijdigheidsverdrag. Vrij eenvoudig is daarbij de positie nog bij hetgeen onmiddellijk als krijgsvoorraden herkenbaar is, als hoedanig het witboek bv. noemt zuren voor munitiebereiding; van zulke zendingen, in welke richting ook, neemt onze regering altijd aan, dat het door het Haagse verdrag verboden konvoeien zijn.

Minder gemakkelijk is de beslissing bij goederen, waarvan het uitsluitend "militaire" karakter niet aanstonds vaststaat. Met doorvoer van dergelijke goederen uit België naar Duitsland heeft onze regering sedert het begin der bezetting van eerstgenoemd land moeten rekening houden; reeds uit het oranjeboek van oktober 1915 blijkt, dat zij aan alle door een oorlogsgedaan verkregen goederen (oorlogsbuit en gerekwireerde goederen) de doortocht zou ontzeggen. Ter doorvoering van deze maatregelen is het stelsel van door onze consuls in België bij elke verzending af te geven verklaringen ingevoerd. Plaatste dus uit de aard der zaak bij het vervoer uit de streek, waar het Duitse leger opereerde, de herkomst van de goederen – het betrof hier vooral metalen – daarop haar stempel voor de beoordeling van de vraag, of zij al of niet behoorden te worden doorgelaten, bij goederen, die uit Duitsland voor het Belgische operatiegebied bestemd waren, legde de Nederlandse regering, toen deze ladingen, waarbij het vooral te doen is om zand, grint en steenslag, in november 1915 zeer waren toegenomen, terecht de nadruk op de vraag, welk gebruik in dat gebied van de Duitse zendingen zou worden gemaakt; de nodige wetenschap daaromtrent verschafte de regering zich enerzijds door de eis, dat

elke lading zou zijn te voorzien van een verklaring van de daartoe aan te wijzen Duitse overheid en houdende, dat de lading niet zou worden gebezigd voor militaire werken, anderzijds door inspectiereizen van Nederlandse officieren naar België.

De aard van de werkzaamheid, die onze regering hier op zich te nemen had ter juiste naleving van haar verplichtingen uit de verdragen van 1868 en 1907, vertoont dus overeenstemming met die van het onderzoek, dat een beslagrechter heeft in te stellen bij vervoer van smokkelwaar, welk vervoer evenmin onder alle omstandigheden verboden is. Een verschil echter is er, in zover de beslagrechter bij de toepassing van algemene voorschriften van recht op feitelijke omstandigheden, die zeer moeilijk precies te beoordelen zijn, een richtsnoer heeft in vroegere rechtspraak of wettelijke vermoedens, terwijl onze regering hier zelf moest bepalen, hoe ze de allermint gemakkelijk te achterhalen feitelijke omstandigheden had te waarden in het verband met de algemene ter zake geldende regels. Het komt ons nu voor, dat onze regering in het bepalen van het al of niet "militaire" karakter van de scheepsladingen, die zich ter doorvaart aanmeldden, zeer gelukkig is geslaagd. De overwegingen in haar nota's opgenomen, en in de verbindende tekst van het witboek keurig samengevat, staan op hoog peil en bv. de nota aan de Britse regering van 19 november 1917 (stuk 77 van het witboek) zal altijd een voorbeeld daarvan blijven, hoe een kleine neutrale natie met klem van uitstekende redenen en met waardigheid voor haar rechten behoort op te komen.

De oorlogvoerende regeringen hebben het ons niet gemakkelijk gemaakt bij de handhaving van onze gedragslijn. Dat de Britse regering in haar bestrijding van ons standpunt allermint beginselvast is geweest, merkten wij in ons artikel van 3 december reeds op; steeds hoger werden de eisen, die zij het onzijdige

Nederland meende te moeten stellen in de richting naar algehele staking van het Duitse verkeer over onze binnenwateren; het aldoo meer aanzetten van de duimschroeven herinnert levendig aan de steeds groeiende breideling van het onzijdige zeeverkeer met Duitsland, dat de Engelse "blokkade" van dat land kenmerkt. De Britse regering heeft in de grintkwestie echter uit het oog verloren, dat, wat ze krachtens haar overheersende macht ter zee de neutrale handel aldaar ook moge opleggen, haar pogingen, om soortgelijke maatregelen door te drijven op Nederlands gebied zelf en in strijd met verdragsbepalingen, die we nu eenmaal niet wensen te schenden, op de meest krachtige tegenstand van onze regering moet stuiten. Het doet goed en stemt tot dankbaarheid, te zien, dat onze regering geen duimbreed van haar standpunt afgeweken is, ook niet toen de Britse dwangmaatregelen op het gebied van scheepvaart en telegrafisch verkeer afkwamen.

Ook de Duitse regering, in wiens belang het hier niet lag, agressief op te treden, heeft het onze regering niet gemakkelijk gemaakt; terwijl de Britse opvatting niets langs onze verbindingswateren wil laten gaan, wenste Berlijn die vaart zonder uitzondering te zien toelaten! Die opvatting klopt echter allerminst met de beperking der Rijnvaartakte, dat de vaart slechts vrij is, voor zover ze geschiedt "sous le rapport du commerce", allergewichtigste woorden, waarover de Duitse nota's stelselmatig het stilzwijgen bewaren, ook als onze nota's ze noemen!

Nu als gevolg van de zeer algemene rekvisitiemaatregelen in België doorvoer van metalen via ons land naar Duitsland door ons nagenoeg niet meer toegelaten wordt, blijft het grintvervoer naar België de hoofdmoeilijkheid vormen. Het spreekt vanzelf, dat van dit vervoer, afgezien van de gewone, niet militaire onderhoudswerken, waarvoor het kwantum grint door onze regering is vastgesteld, nog slechts sprake zal kunnen zijn, voor zover de Duitse regering ons wenst te

onderwerpen aan de maatregelen van haar toezicht, die de Nederlandse regering bij gemis van een internationale controle nodig acht ter beoordeling van het werkelijk gebruik, dat in België van het Duitse grint gemaakt wordt. In hoeverre de Duitse regering daartoe geneigd is, is ons onbekend.

Londen, 9 december. Officieel middagbericht: Gisteravond was de vijandelijke artillerie bij Passendale levendig aan het werk.

Londen, 9 december. Officieel avondbericht: in de sector van Mesen heeft de vijandelijke artillerie toenemende bedrijvigheid getoond.

Londen, 10 december. Officieel. Een aanvalsgroep, die optrok tegen een van onze posten ten oosten van Klein-Zillebeke, werd met verliezen voor de vijand afgeslagen.

Berlijn, 9 december. Officieel middagcommuniqué. In enkele vakken van het Vlaamse front, kwam het tot levendige artilleriegevechten.

Berlijn, 10 december. Officieel: Legergroep Rupprecht: aan het Vlaamse front nam het artillerievuur na de middag toe.

Van Belgische zijde.

Havre, 10 december. De Duitsers beweren opnieuw, dat de Belgen wreedheden begaan hebben op de inlandse bevolking in Afrika en ze beroepen zich daarbij op een brief van koning Moesinga, het zwarte opperhoofd in Rwanda. Maar in die, reeds door de minister van koloniën bekendgemaakte, brief, biedt Moesinga zijn onderwerping aan en vraagt hij slechts, dat de Belgen geen kwaad zullen doen. Moesinga heeft woord gehouden en is de medewerker van de Belgen geworden, die van hun kant alles gedaan hebben wat zij konden voor de welvaart van het onderworpen gebied. Zo is de dreigende hongersnood, die een gevolg was van de opvoedingen der Duitsers,

bezworen en de inlandse opperhoofden hebben hun erkentelijkheid aan gouverneur-generaal Malefeyt uitgesproken.

Londen, 8 december. Officieel: gisteren hebben laaghangende wolken en slecht zicht de omstandigheden voor ons vliegen minder gunstig gemaakt.

Vliegtuigen hebben voor ons geschut waarnemingsdienst gedaan en verscheidene verkenningen van geringe hoogte alsmede de gewone bomaanvallen gedaan.

Vijandelijke troepen werden in hun loopgraven weer met machinegeweervuur bestookt. Er werd erg weinig gevochten.

Een Duits toestel werd geveld en een ander kwam ongedeerd achter onze linies neer. Vier van de onze worden vermist.

Londen, 8 december. Officieel: in de ochtend van 8 december hebben onze marinevliegtuigen een bomaanval op het vliegpark van Aartrijke gedaan. Het weer was bewolkt, doch verscheidene bommen troffen doel. De aanvallers werden door vijandelijke vliegtuigen bestookt; twee daarvan werden stuurloos tot dalen gebracht en schenen beschadigd te zijn. Er werden verscheidene patrouillegevechten geleverd, waarbij twee vijandelijke vliegtuigen werden vernield; één werd er geheel stuurloos neergeschoten. Al onze toestellen keerden ongedeerd terug.

De Antwerpsche Courant van 3 dezer schrijft: de klachten van de bevolking over de toenemende levensmiddelennoed en duurte (in bezet België) worden van dag tot dag talrijker. In de aanvullingsverordening op de woekerverordening, van 1 november 1917 is een nieuwe bepaling gebracht, die voor de overheden een strenger optreden tegen het opdrijven der prijzen mogelijk maakt.

Bijzonder tegen de inkopers en handelaars, die tegen woekerprijzen kopen, zal worden opgetreden.

Lening van Luik.

Volgens de Frankfurter Zeitung is de stad Luik van plan een lening van 60.000.000 F aan te gaan tegen een rente van 4,5 procent, en een koers van uitgifte van 96 %. De uitgifte moet gedeeltelijk dienen tot consolidering van lopende verplichtingen.